

2. Cucuș Constantin. *Pedagogie*. Editura Polirom, Iași, 1999;
3. Eurydice. *Rețeaua de informare despre educație în Comunitatea Europeană, formarea continuă a cadrelor didactice în Uniunea Europeană și statele AELS/SEE*. Editura Alternative. București, 2017;
4. *Formarea centrată pe dezvoltarea competențelor*. Disponibil la: www.mels.gouv.qc.ca/adultes (vizitat la 10.08.2021);
5. Hopkins David, Ainscow Mel, West Mel. *Perfecționarea școlii într-o eră a schimbării*. Editura Prut International. Chișinău, 2008;
6. Nagnibeda-Tverdohleb Tatiana. *Dezvoltarea procesuală a formării continue a cadrelor didactice din învățământul general*. Teză de doctor în științe pedagogice. Chișinău, 2018;
7. *Orientations pour la formation continue du personnel enseignant*. Québec, Ministère de l'Éducation, 1999;
8. Stănescu Irina. *Formarea cadrelor didactice*. Disponibil la: <https://xdocs.ro/doc/stanescu-irina-formarea-cadrelor-didactedoc-6nw5lm3zm2n1> (vizitat la 09.08.2021);
9. Țurcan Natalia. *Actualitatea și importanța programelor de formare continue a cadrelor didactice*. Materialele conferinței republicane a cadrelor didactice, vol. 5. Chișinău, 2018.

COMPETENȚELE PEDAGOGICE ALE CADRULUI DIDACTIC ÎN CONTEXTUL ACTUAL

*Hîrțan Ana, doctorandă UPS "Ion Creangă" din
Chișinău*

ORCID, 0000-0002-8768-6425

Rezumat: Adesea, obiectivul major și unic al școlii îl reprezintă dezvoltarea cognitivă, dar idealul în educație nu înseamnă doar educația intelectuală și transmitere de cunoștințe. Educabilul are nevoie de o formare completă a personalității sale și chiar dacă nu dispune de influențe consistente, coerente pentru

creștere morală și afectivă, el va căuta aceste elemente prin modelele adulte din mediu. Așadar, este momentul să menționăm că orice profesor, indiferent de disciplina predată, ar trebui să fie, înainte de toate, matur, afectiv, deci coerent cu sine, o persoană dezirabilă social și capabilă de interacțiune cu educabilii.

Cuvinte-cheie: aptitudine pedagogică, competență pedagogică, competență morală, educație

Abstract: Often, the major and only goal of the school is cognitive development, but the ideal in education is not just intellectual education and knowledge transfer. The learner needs a complete formation of his personality and even if he does not have consistent, coherent influences for moral and affective growth, he will look for these elements through the adult models in the environment. Therefore, it is time to mention that any teacher, regardless of the discipline taught, should be, above all, mature, affective, so consistent with himself, a socially desirable person and capable of interacting with teachable.

Key-words: pedagogical aptitude, pedagogical competence, moral competence, education.

Privită ca o aptitudine specială și complexă, aptitudinea pedagogică este considerată a fi un factor - cheie al profesiei de educator, dar și a reușitei activității instructive-educative.

N. Mitrofan, definește aptitudinea pedagogică drept „o formațiune psihologică complexă, care, bazată pe un anumit nivel de organizare și funcționalitate a proceselor și funcțiilor modelate sub forma unui sistem de acțiuni și operații interiorizate, constituit genetic conform modelului extern al activității educaționale, facilitează un comportament eficient al cadrului didactic prin

operaționalizarea adaptativă a întregului conținut al personalității sale” [4, p. 120].

Contextul actual, pandemic, evidențiază faptul că experiența didactică în spațiul online a produs schimbări majore în personalitatea actorilor educației, la nivelul credințelor, atitudinilor, competențelor și abilităților didactice, iar școala de după perioada de pandemie va trebui să valorifice aceste competențe dobândite.

De asemenea, în acest context aptitudinea pedagogică este o modalitate de operaționalizare a conținutului personalității, fiind o variabilă instrumentală practică ce include: erudiție, solidă pregătire de specialitate, cunoașterea particularităților psihoindividuale ale educabililor, capacitatea de a-i înțelege, pricepera de a transmite cunoștințe, dar și capacitatea de relaționare cu educabilii și clasa, inteligență spontană și inspirație de moment în luarea unor decizii, dar și utilizarea conștientă a mecanismelor capabile să optimizeze actul educational.

Competența pedagogică constă în rolurile, responsabilitățile și funcțiile cerute ca educatorul să-și fundamenteze o anumită poziție în procesul instruirii, însă spre deosebire de aptitudine, competența are o sferă de cuprindere mai mare, pentru că presupune și rezultatele activității, pe lângă cunoașterea și capacitatea de a efectua activitatea și nu se reduce la tehnica efectuării unui lucru sau la informațiile necesare practicării activității, ci cuprinde și atitudinea față de activitate, ca expresie a unor trăsături personale și valori.

Termenul de competență are înțelesul de abilitate/ capacitate de a satisface finalitățile educației: idealul, scopul și obiectivele și reprezintă posibilul comportamental, în timp ce performanța dezvăluie realul comportamental. Din perspectiva dată am dedus că există o diversitate posibilă de competențe, condiționate de aptitudinile pedagogice și de nivelul culturii profesionale ale cadrului didactic.

Competența morală este favorizată de ansamblul de capacități ce asigură o bună funcționalitate conduitei etice și morale a cadrului didactic, iar competența profesională și științifică este asigurată de ansamblul de capacități necesare cunoașterii disciplinelor predate. Omul își însușește normele, principiile morale în mod empiric sau științific. Normele morale care privesc strict relațiile interumane sunt dobândite din fragedă copilărie, în principal prin exemplul celor din jurul copiilor, dar pot fi însușite/ întărite și în cadrul școlii. Capacitatea de a determina gradul de dificultate a materialului de învățare pentru educabili este determinată de competența psihopedagogică, ceea ce implică creativitate în activitatea educațională, capacitatea de adaptare la cerințele unei anumite situații. Competența psihopedagogică este, în opinia lui I. Jinga, rezultanta următoarelor capacități: capacitatea de a cunoaște educabilii și de a lua în considerare particularitățile de vârstă și individuale ale acestora la proiectarea și realizarea activității instructive educative; capacitatea de a comunica ușor cu educabilii, de a-i influența și motiva pentru activitatea de învățare, în general, și pentru învățarea unei anumite

discipline de studiu, în particular; capacitatea de a proiecta și realiza optim activități instructiv-educative: (formularea și precizarea obiectivelor, selecționarea conținuturilor, elaborarea strategiilor de instruire, crearea de situații de învățare adecvate, stabilirea metodelor și instrumentelor de evaluare etc.); capacitatea de a evalua obiectiv programe și activități de instruire, pregătirea educabililor precum și șansele lor de reușită; capacitatea de a-i pregăti pe educabili în vederea autoeducației și educației permanente. Astfel, experiența ne-a demonstrat că, în contextul actual un educator care deține aceste capacități, are puterea de a înțelege educabilul, de a pătrunde în lumea sa interioară, de a înțelege dificultățile întâmpinate în învățare și de a reformula continuu programul de lucru din perspectiva educabililor [2, p. 128].

Educația se sprijină pe patru deziderate importante: a învăța să știi, a învăța să faci, a învăța să trăiești împreună cu alții și a învăța să fii. În funcție de această optică, dar și de implicațiile globalizării asupra indivizilor, ale problematicii lumii contemporane, cadrul didactic urmează să îndeplinească roluri noi, să creeze activități și situații de învățare adecvate obiectivelor proiectate și contextului actual, ținând seama, desigur, de natura subiectului lecției și de particularitățile clasei sau ale grupeii de elevi. Ideea nu este nouă în pedagogie, însă rolul profesorului este mai recent, el fiind astăzi formulat explicit și specificat în documentele de proiectare didactică. Evident, cu cât situațiile de învățare vor fi mai bine alese sau imaginate de

profesor, cu atât mai interesantă și mai eficace în planul învățării va fi activitatea de instruire.

Competența psihosocială și managerială a profesorului presupune capacitatea acestuia de a stabili relații de cooperare, un climat adecvat în grupul de educabili și de a soluționa conflictele, capacitatea de a-și asuma răspunderi, capacitatea de a orienta, organiza și coordona, de a îndruma și motiva, de a lua decizii în funcție de situație, de a organiza educabilii în raport cu sarcinile instruirii și de a stabili responsabilități în grup.

În contextual actual, al învățării online, când există mai puțină interacțiune directă, mai puțină emoție în rândul actorilor educației, competența comunicativă, care se referă la abilitatea profesorului de transmitere și decodificare a mesajului informațiilor, în scopul inițierii actului comunicării cu educabilii, este vitală.

Competența informațională face referire la repertoriul de cunoștințe, noutatea și consecința acestora, iar competența teleologică conduce la conceperea rezultatelor educației sub forma unor multiple scopuri.

Dar avem nevoie de metode și mijloace în vederea creării la educabili a unei performanțe adecvate obiectivelor și aici intervine competența instrumentală. Noi, cadrele didactice, ne punem adesea întrebarea dacă am făcut o alegere justă, corectă în ceea ce privește modul de acțiune asupra educabililor. Competența decizională obligă la alegerea între cel puțin două variante de acțiune în funcție de valoarea sau

utilitatea pe care o au în a influența comportamentul educabililor.

Și pentru ca procesul instructiv- educativ să fie unul complet, este necesar să evaluăm, „să producem modificări decelabile asupra educabililor” [3, p. 112]. Atunci când se produc efectele măsurabile care se constituie în criteriile de evaluare, este moment în care putem vorbi de competența apreciativă, care face referire la evaluarea corectă a rezultatelor atinse de educabili.

Măiestria didactică și tactul psihopedagogic au un rol deosebit în contextul educației actuale. Măiestria psihopedagogică „reprezintă capacitatea (dimensiunea) complexă, personală și specifică a profesorului de a concepe, organiza, proiecta și conduce cu competență și prestigiu, spirit creativ și eficiență sporită procesul de învățământ, procesul de educare și instruire a tineretului.” Tactul psihopedagogic este definit ca „o componentă a măiestriei psihopedagogice, care se definește prin capacitatea deosebită, personală și specifică a cadrului didactic de a acționa în mod selectiv, adecvat, suplu, dinamic, creator și eficient pentru a asigura reușita actului educațional, în cele mai variate ipostaze educaționale, chiar în cele mai dificile”. Tactul psihopedagogic include o gamă variată de caracteristici ale personalității profesorului: umanismul, iubirea, dragostea pentru copii, spirit de creativitate, mult calm, multă răbdare, pasiune pentru profesia de educator, simțul măsurii, ton cald, apropiat și optimist, principialitate, obiectivitate, demnitate, suplețe, dar

și hotărâre, exigență și înțelegere în toate situațiile actului instructiv-educativ, relații democratice de cooperare, respect și ajutor reciproc [1, p. 299].

În concluzie, ținem să menționăm că este necesară o gândire de ansamblu, la nivel de sistem educativ, pentru a adecva mijloacele educative la scopurile urmărite. Școala este instituția care participă într-un mod decisiv la educația generațiilor tinere ale unei țări, la transmiterea valorilor culturale și morale, la construirea premiselor pentru noi schimbări sociale, iar profesia didactică presupune formare permanentă, nu doar pentru a putea oferi elevului o perspectivă comprehensivă asupra domeniului pe care îl predă, ci și pentru a contribui la dezvoltarea morală a acestuia.

Bibliografie:

1. Bontaș, I., (2001). Tratat de pedagogie, București: Editura: Bic ALL, 394 p. ISBN: 9789735717384
2. Jinga I., (1998). Manual de pedagogie, București: Editura: ALL, 568 p. ISBN: 978-973-571-632-5
3. Marcus, S., (1999). Educația în spectacol. Protagonist - Solomon Marcus, București: Editura: Spandugino Publishing House, 176 p. ISBN: 978-973-88796-4-5
4. Mitrofan, N., (1988), Aptitudinea pedagogică, București: Editura Academiei Romane, 213 p. ISBN: 978-973-46-1562-9